

**Keskkonnaministri määruse
„Hiiu maakonna looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamine” eelnõu**

SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Keskkonnaministri määrus „Hiiu maakonna looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamine” on ette valmistatud looduskaitseaduse § 10 lõike 6 alusel.

Eelnõukohase määrusega arvatakse kaitse alt välja kaheksa Hiiu maakonnas asuvat kaitsealust looduse üksikobjekti, mis on minetanud oma looduskaitseväärtuse või hävinud. Loodusobjektide kaitse alt väljaarvamisele ja vastavate kaitse alla võtmise otsuste kehtetuks tunnistamisele kohaldatakse looduskaitseaduse § 13 lõike 1 kohast menetlust.

Keskkonnaministri määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti looduskaitse osakonna kaitse planeerimise büroo kaitse planeerimise spetsialist Marica-Maris Paju (tel 5336 5805, e-post maris.paju@keskkonnaamet.ee), eelnõu vastavust looduskaitseadusele ja seletuskirja nõuetekohast vormistust on kontrollinud Keskkonnaameti looduskaitse osakonna kaitse planeerimise büroo juhtivspetsialist Eleri Laidma (tel 5304 7558, e-post eler.laidma@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna jurist Maiu Paloots (tel 730 4422, e-post maiu.paloots@keskkonnaamet.ee) ja keeleliselt on toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee). Keskkonnaministeeriumi kontaktisik eelnõu ministeeriumitevahelisel kooskõlastamisel ja kinnitamisel on Piret Palm (tel 626 0730, e-post piret.palm@envir.ee).

2. Eelnõu sisu, kaitse alt välja arvamise põhjendus

Määruses käsitletud objektid on kaitse alla võetud enne Eesti Vabariigi taasiseseisvumist asjaomase ametiasutuse otsuse või käskkirjaga. Tulenevalt Eesti NSV Ülemnõukogu 23. veebruari 1990. a otsuse „Eesti NSV seaduse „Eesti looduse kaitse kohta” kehtestamine” punktist 4 laieneb Eesti NSV seaduse „Eesti looduse kaitse kohta” kehtivus alates 15. märtsist 1990. a sellistele looduse kaitse ja kasutamiseiga seotud suhetele, mis on tekkinud enne 15. märtsi 1990. a. 9. juulil 1994. a jõustunud kaitstavate loodusobjektide seaduse § 30 lõige 6 sätestas, et kõik enne nimetatud seaduse jõustumist moodustatud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord jäävad kehtima kuni nimetatud seadusega sätestatud korras uue kaitse-eeskirja rakendamiseni niivõrd, kui võrd need ei ole vastuolus kehtiva seadusega. Sisuliselt annab sama regulatsiooni ka kehtiva looduskaitseaduse § 91 lõige 1, mille kohaselt enne selle seaduse jõustumist kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord jäävad kehtima kuni nimetatud seaduse alusel uue korra kehtestamiseni või kaitsekorra kehtetuks tunnistamiseni. Looduskaitseaduse § 13 lõikest 1 tulenevalt kohaldatakse loodusobjekti kaitse alla võtmise otsuse kehtetuks tunnistamisel sama seaduse §-des 8 ja 9 loodusobjekti kaitse alla võtmise kohta sätestatud. Looduskaitseaduse § 10 lõike 6 kohaselt võtab looduse üksikobjekti kaitse alla keskkonnaminister. Lähtudes eeltoodust ja haldusmenetluse seaduse § 68 lõikest 2 tunnistab senise kaitse-eeskirja või kaitsekorra kehtetuks samuti keskkonnaminister. Kehtetuks tunnistatakse kõik määruses nimetatud kaitse alt väljaarvatavate üksikobjektide kaitse alla võtmist puudutavate otsuste vastavad osad.

Tabel 1. Hiiu maakonna looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamise põhjendused.
KR – keskkonnaregister

Nr	Objekt KR kood, nimi ja parallelnimi KR-s	Asukoht	Põhjendus
1.	Heistesoo kased (Soosaare kased) KLO4000631	Hiiumaa vald, Heistesoo küla	Algselt kaitse alla võetud kaskede arv ja objekti täpsed piirid ei ole teada. EELIS-es punktobjektina näidatud asukohas puud puuduvad. Lähikonnas kasvavad kased on tagasihoidlike mõõtmetega ja suhteliselt noored. Vanad, 1962. aastal kaitse alla võetud kased on hävinud pikema aja jooksul, viimased hiljemalt 2015. aastal. Säilinud kändudel ja kaskedel puudub väärtus kaitsealuse looduse üksikobjekti tähenduses. Kased asusid eramaal Kõpu looduskaitseala Põhjaranna piiranguvööndis, seetõttu maamaksu suurus puude kaitse alt välja arvamisel ei muutu.
2.	Kadakas KLO4000262	Hiiumaa vald, Ülendi küla	Puu on murdunud hiljemalt 2008. aastal ja sellel ei ole enam looduskaitse väärtust. Objekt asus eramaal Kõpu-Vaessoo hoiualal, seetõttu maamaksu suurus puu kaitse alt välja arvamisel ei muutu.
3.	Karmu püramiidkadakas KLO4000264	Hiiumaa vald, Hirmuste küla	Kadakas on Keskkonnainspektsiooni Lääne regiooni Hiiumaa büroo kaitstavate looduse üksikobjektide kontrolli aruande (KKI 15.03.2010 kiri nr Hi-6-14/3-1) alusel hävinud hiljemalt 2009. aastal ja säilinud lamatüvel ei ole enam looduskaitse väärtust. Objekt asus eramaal Hirmuste hoiualal, seetõttu maamaksu suurus puu kaitse alt välja arvamisel ei muutu.
4.	Kõpu saar ehk Oja küla saar KLO4000215	Hiiumaa vald, Ojaküla küla	Puu murdus 1988. aastal ja säilinud tüükal puudub looduskaitse väärtus. KR-s kaardiobjekt puudub, kuid saar kasvas KR andmetel Kõpu looduskaitsealal, mistõttu maamaksu suurus puu kaitse alt välja arvamisel ei muutu. Objekt asus riigimaal.
5.	Leetselja kadakad (neli kadakat) KLO4000303	Hiiumaa vald, Kuusiku küla	Kadakad on Keskkonnainspektsiooni Lääne regiooni Hiiumaa büroo kaitstavate looduse üksikobjektide kontrolli aruande (KKI 15.03.2010 kiri nr Hi-6-14/3-1) alusel hävinud hiljemalt 2009. aastal. Ainus veel püsti seisev

			<p>kadakas on kuivanud, jalal pehkinud ja viltu vajumas, mistõttu puudub sellel iseseisev looduskaitseväärus.</p> <p>Objekt asus eramaal, piiranguvööndi pindala KR alusel on 0,77 ha.</p>
6.	Nasva kadakad KLO4000304	Hiiumaa vald, Nasva küla	<p>Nasva kadakad on olnud kaitse all umbes 0,5 ha suuruse kadastikuna, millest on praeguseks hinnanguliselt 98% kuivanud ja murdunud. Algselt kaitse alla võetud puude arv ja objekti täpsed piirid ei ole teada. Kadastik on Keskkonnainspektsiooni Lääne regiooni Hiiumaa büroo kaitstavate looduse üksikobjektide kontrolli aruande (KKI 15.03.2010 kiri nr Hi-6-14/3-1) alusel üksikobjekti mõistes hävinud. Säilinud on hinnanguliselt 1–2 puud, millel ei ole iseseisvat looduskaitseväärust, sest need ei moodusta kadastikku.</p> <p>Objekti piiranguvöönd asus Käina lahe - Kassari maastikukaitseala Käina sihtkaitsevööndis, seetõttu maamaksu suurus ei muutu.</p> <p>Objekt asus eramaal.</p>
7.	Putkaste mänd KLO4000279	Hiiumaa vald, Õngu küla	<p>Puu on murdunud teadmata ajal. Keskkonnainspektsiooni Lääne regiooni Hiiumaa büroo kaitstavate looduse üksikobjektide kontrolli aruande (KKI 15.03.2010 kiri nr Hi-6-14/3-1) alusel on puu hävinud. Puu kunagine täpne asukoht ei ole tuvastatav ja seetõttu ei ole sellel enam looduskaitseväärust.</p> <p>Objekt asus riigimaal, KR-s ei ole piiranguvööndi ulatus märgitud.</p>
8.	Sanglepp KLO4000286	Hiiumaa vald, Emmaste küla (varem Tärkma küla Herne talu)	<p>Puu on murdunud teadmata ajal. Keskkonnainspektsiooni Lääne regiooni Hiiumaa büroo kaitstavate looduse üksikobjektide kontrolli aruande (KKI 15.03.2010 kiri nr Hi-6-14/3-1) alusel on puu hävinud ja sellel ei ole enam looduskaitseväärust.</p> <p>Objekt asus eramaal, KR-s ei ole piiranguvööndi ulatus märgitud.</p>

Objektide kaitse alt välja arvamisel on lähtunud Keskkonnaameti looduskaitse osakonna kaitse planeerimise büroo spetsialist Andres Milleri välitööde tulemustest. Aastatel 2012–2017 kontrollis Andres Miller üle kõik keskkonnaregistri järgi kaitse all olevad Hiiu maakonna

kaitstavad looduse üksikobjektid.

Määruses käsitletavaid Hiiu maakonnas asunud üksikobjekte on kaheksa, neist kuus asus eramaal ja kaks riigimaal.

3. Menetluse kirjeldus

Eelnõukohase määruse menetlus viidi läbi keskkonnaministri 26. novembri 2018. a käskkirjaga nr 872 algatatud haldusmenetluses.

Keskkonnaministri määruse „Hiiu maakonna looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamine” avalik väljapanek toimus 6. detsembrist 20. detsembrini 2018. a Keskkonnaameti Kärkla kontoris ja Hiiumaa Vallavalitsuses. Teade avaliku väljapaneku kohta ilmus väljaandes Ametlikud Teadaanded (7.12.2018, teadaanne nr 1401478), üleriigilise levikuga ajalehes Postimees (5.12.2018) ja maakondliku levikuga ajalehes Hiiu Leht (7.12.2018), samuti Keskkonnaameti kodulehel.

Looduskaitseaduse § 9 kohase kaitse alt välja arvamise menetluse käigus saadeti üheksale kinnisasja omanikule avaliku väljapaneku kohta väljastusteatega kiri, millele oli lisatud määruse eelnõu ja info, et seletuskirjaga on võimalik tutvuda elektroonselt. Samuti oli lisatud märkus, et soovi korral saadab KeA maaomanikule seletuskirja kas e-kirjaga või väljatrükitult. Seda võimalust keegi ei kasutanud. Määruse eelnõu ja seletuskiri saadeti e-kirjaga Hiiumaa Vallavalitsusele, Maanteeametile, Muinsuskaitseametile ja riigimaa haldajale Riigimetsa Majandamise Keskusele. Keskkonnaamet tegi kirjas ettepaneku arutada asja ilma avaliku aruteluta. Kiri sisaldas teadet, et vastava ettepanekuta avalikku arutelu ei korraldata ning kui Keskkonnaamet ei ole tähtaja jooksul vastust saanud, loetakse menetluseosaline eelnõuga nõustunuks.

Pärast kirjade hoiutähtaja lõppu tagastati KeA-le kaks kirja, millele adressaat ei olnud järele läinud, sh ühe kirja adressaat elab samal aadressil, millel elab ka kirja kätte saanud kodanik. Seetõttu eeldatakse, et tagastatud kirja adressaat on info kätte saanud. Kuna määrusega kaotatakse piirangud looduskaitseväärtuse kaotanud objektidelt, mitte ei kehtestata uusi piiranguid, otsustas KeA mitte korraldada täiendavat avalikku väljapanekut ning KeA loeb, et üksikobjektide kaitse alt väljaarvamisest on piisavalt teavitatud.

Maaomanikelt ja kohalike omavalitsustelt ettepanekuid ei laekunud. Maanteeamet teatas kirjalikult, et neil vastuväited puuduvad.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Euroopa Liidu õigus ei reguleeri otseselt määruse eelnõus käsitletud küsimusi.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Maamaksuseaduse § 4 lõike 2 kohaselt makstakse looduskaitseaduse §-s 31 sätestatud piiranguvõõndi maalt maamaksu vastavalt 50% maamaksumäärast. Sellega korrigeeritakse kohalike omavalitsuste eelarvesse laekuva ja riigi eelarvest kompenseerimist vajava maamaksu suurust. Määrusega arvatakse kaheksa objekti kaitse alt välja. Neist viis objekti asusid hoiu- või

kaitsealal, kus maamaksu arvestus seoses üksikobjekti kaitse alt väljaarvamisega ei muutu, vaid jääb vastavalt vööndile samaks. Ülejäänud kolme objekti (Leetselja kadakad, Putkaste määnd ja Sanglepp) puhul on KR andmetel käesoleval ajal maamaksu määr 50% ning kinnistute omanikud hakkavad määruse jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuarist alates maksma maamaksu vastavalt üldisele korrale. Praegu kehtib maamaksusoodustus ka nende kolme loodusobjekti, mis on hävinud juba aastaid tagasi, piiranguvööndi alal kokku 2,31 (3 x 0,77) ha-l, siinjuures on piiranguvööndi ulatuse arvutamisel võetud aluseks raadius 50 m. Hiiumaa valla eelarvesse lisanduv maamaks on umbes 23 eurot aastas ega mõjuta oluliselt valla tulubaasi.

Määruse jõustumisel puudub mõju loodus- ja elukeskkonnale, kaitstavate liikide ja elupaikade seisund ei muutu, samuti puudub mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele. Määruse jõustumine ei puuduta rahvusvaheliste kohustuste täitmist ega too kaasa uute organisatsioonide moodustamist.

Vastavalt looduskaitsealale on üksikobjekti ümber 50 m ulatuses (st 0,77 ha) piiranguvöönd (kui ei ole määratud teisiti), kus kehtivad piirangud maaomanikule ning mitmed tegevused on lubatud vaid üksikobjekti valitseja igakordsel nõusolekul. Kui hävinud või looduskaitsealase väärtuse kaotanud loodusobjektid on keskkonnaregistrist kustutatud, väheneb Keskkonnaameti halduskoormus.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Määruse vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud teiste ministriumitega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Maaeluministerium kooskõlastas eelnõu märkusteta. Ülejäänud ministriumid on kooskõlastanud eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse replemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.